

**Стратегия на Съвета на Европа
за правата на детето
(2016-2021)**

**Стратегия на Съвета на Европа
за правата на детето
2016 – 2021**

За всяко използване и превеждане на документа или части от този документ трябва да бъде взето разрешение от Дирекция „Комуникации“ /F-67075 Strasbourg Cedex или publishing@coe.int/. Всички останали въпроси, отнасящи се до този документ, трябва да бъдат адресирани до Главна дирекция „Демокрация“.

Издава:

Държавна агенция за закрила на детето, Април 2016
ул. „Триадица“ №2
София 1051
sacp@sacp.government.bg
www.sacp.government.bg

Илюстрация на корицата: © Zev Hoover

Корица и оформление: Дирекция "Издаване на документи и публикации", Съвет на Европа

© Съвет на Европа, март, 2016

Печат: Дайрект Сървисис

ISBN 978-954-91996-2-8

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ	4
I. СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПА И ПРАВАТА НА ДЕТЕТО: ПОСТИЖЕНИЯ, ВЪРХУ КОИТО ДА СЕ НАДГРАЖДА	6
II. УСПЯХМЕ ЛИ? – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ЗА ПРАВАТА НА ДЕТЕТО ДНЕС И УТРЕ	7
1. Бедност, неравенство и изключване	7
2. Насилие	8
3. Правосъдна система, създадена за възрастни	8
4. Предизвикателства за семейства и родители	8
5. Расизъм, език на омраза и радикализация	9
6. Да растеш в дигитален свят	9
7. Миграция	9
III. ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ	10
1. Равни възможности за всички деца	10
2. Участие на всички деца	13
3. Живот без насилие за всички деца	15
4. Детско правосъдие за всички деца	18
5. Права на детето в цифрова среда	20
IV. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА	22
1. Работещи стандарти за деца	22
2. Включване на всички заинтересовани страни	22
3. Информирание за правата на децата	23
4. Оценка на Стратегията	23

Въведение

1. Съветът на Европа защитава и насърчава правата на човека, в това число и правата на детето. Настоящият документ очертава приоритетите на Съвета на Европа в тази област за периода 2016 – 2021 г.
2. Настоящата Стратегия определя:
 - ▶ постиженията на Съвета на Европа, върху които да се надгражда (глава I);
 - ▶ основните предизвикателства за правата на детето (глава II);
 - ▶ пет приоритетни области и дейности за посрещането на тези предизвикателства (глава III);
 - ▶ работни методи за осъществяване на Стратегията (глава IV).
3. Петте приоритетни области за гарантиране на правата на детето са:
 1. Равни възможности за всички деца
 2. Участие на всички деца
 3. Живот без насилие за всички деца
 4. Правосъдие за всички деца, съобразено с интересите на детето
 5. Правата на детето в цифровата среда
4. Децата в държавите-членки на Съвета на Европа могат да се ползват от пълния спектър от права на човека, гарантирани от Европейската конвенция за правата на човека, Конвенцията на ООН за правата на детето (ООН КПД) и други международни инструменти в областта на правата на човека. Те включват граждански, политически, икономически, социални и културни права. Тази Стратегия има за цел да обхване всички права на човека и заявява ангажимента на Съвета на Европа и неговите държави-членки да направят тези права реалност за всички деца.
5. Работата на Съвета на Европа, посветена на правата на детето, се основава на Конвенцията за правата на детето на ООН и в частност на нейните четири основни принципа:
 1. **Недискриминация** (член 2). Правата на детето са приложими за всяко дете без дискриминация по какъвто и да е признак. Всички права се предоставят без каквато и да е дискриминация, независимо от расата, цвета на кожата, пола, езика, религията, политическите или други възгледи, националния, етническият или социалният произход, имущественото състояние, увреждане, рождение,² сексуална ориентация, полова идентичност,³ или друг статут на детето или на неговите родители или законни настойници. Настоящата Стратегия отделя особено внимание на приложението на принципа на недискриминация във всяка една от петте приоритетни области.
 2. **Висшите интереси на детето** (член 3). Висшите интереси на детето са първостепенно съображение във всички действия, отнасящи се до децата. Съветът на Европа ще работи за прилагането на този принцип при изпълнението на всички цели на настоящата Стратегия.⁴
 3. **Право на живот, оцеляване и развитие** (член 6). Децата имат присъщо право на живот и на закрила от насилие и самоубийство. Развитието трябва да се тълкува в най-широкия му смисъл, обхващащ физическо, психическо, духовно, морално, психологическо и социално развитие на детето.
 4. **Право на свободно изразяване** (член 12). Участието на децата е една от петте приоритетни области на Стратегията, но е също така и всеобхватна цел. Участието на децата във вземането на решения на индивидуално, семейно, организационно и политическо равнище в обществото е ключов фактор за реализирането на техните права. Съветът на Европа е решен да възприеме подход, гарантиращ участието на децата в реализирането на техните права във всички измерения на тази Стратегия и да подкрепи държавите-членки в това отношение.

¹ Общ коментар № 5(2003) на Комитета по правата на детето на ООН за общи мерки за прилагането на Конвенцията за правата на детето.

² КПД ООН, чл. 2, параграф 1.

³ CM/Rec(2010)5 Препоръка на Комитета на министрите (2010)5 за мерки за борба с дискриминацията по признак сексуална ориентация или полова идентичност.

⁴ Решение на Комитета на министрите на Съвета на Европа във връзка със Заключенията на конференцията “Висшите интереси на детето”, Брюксел, 9-10 декември 2014 г., заседание от 15 април 2015 г. (DD(2015)266).

6. Стратегията е резултат от широки консултации с държавите-членки, гражданското общество, детските омбудсмани и други международни организации и деца.⁵ Този процес бе ръководен от Комитета на експертите на Съвета на Европа за Стратегия за правата на детето (DECS-ENF), който проведе три заседания в периода 2014 – 2015 г. Стратегията беше приета от Комитета на министрите на Съвета на Европа на 2 март 2016 г. и ще бъде представена на конференция на високо равнище в София, България на 5 и 6 април 2016 г.

7. Заинтересованите страни, които допринесоха за разработването на Стратегията, взеха предвид също така и възгледите на децата. С цел подпомагане разработването на Стратегията бе изготвен вторичен анализ на над 130 консултации с деца от държавите-членки на Съвета на Европа.⁶ Резултатите от този анализ ще продължат да се ползват като референтен документ в процеса на прилагане на Стратегията. Някои от държавите-членки също така проведоха директни консултации с деца на национално равнище като част от своя принос за изготвянето на Стратегията.

8. Бенефициентите на приоритетните области и действията, очертани в настоящата Стратегия и приложението към нея, са деца, т.е. лица под 18-годишна възраст, живеещи в 47-те държави-членки на Съвета на Европа. Действията на Съвета на Европа като междуправителствена организация се комуникират чрез правителствата на държавите-членки, които осигуряват тяхното изпълнение заедно с други заинтересовани страни, като гражданското общество и детските омбудсмани.

9. Продължителността на тази Стратегия е шест години. След три години ще бъде проведена междинна оценка с възможност за корекции под ръководството на държави-членки и други заинтересовани страни.

⁵ Въпросниците бяха попълнени от 39 държави-членки, 34 НПО и 13 омбудсмани за деца. Шест международни организации представиха обратна връзка в писмен вид.

⁶ Съвет на Европа (2015), Предизвикателства пред правата на децата днес: Какво мислят децата? Документно проучване за възгледите на децата и техните приоритети във връзка с разработването на Стратегия на Съвета на Европа за правата на детето.

I. Съветът на Европа и правата на детето: постижения, върху които да се надгражда

10. През почти 10-годишното си съществуване от 2006 г. насам програмата "Да изградим Европа за и с децата" се стреми да защитава и насърчава правата на детето в държавите-членки на Съвета на Европа. Постигнати бяха множество резултати, между които и следните:⁷

- ▶ Реализирани бяха законодателни и политически промени за подобряване защитата на правата на детето чрез изчерпателен набор от два задължителни и 18 незадължителни правни стандарта за правата на детето, разработени от държавите-членки и приети от Комитета на министрите.⁸ Тези конвенции, препоръки и насоки ускоряват приложението на Конвенцията на ООН за правата на детето на европейско равнище.
- ▶ Базата от знания по напредъка и предизвикателствата при прилагането на правата на детето по съответните конвенции на Съвета на Европа е разширена чрез надеждни данни, събрани посредством най-малко осем мониторинга и други механизми на Съвета на Европа.⁹
- ▶ Държавите-членки получиха подкрепа за прилагане на стандартите за правата на детето посредством над 160 дейности в рамките на 28 проекта за сътрудничество,¹⁰ осъществени от Съвета на Европа, както и чрез многобройни двустранни дейности в рамките на програмата и бюджета на Съвета на Европа. По предишната Стратегия за периода 2011 – 2015 г. бяха организирани над 200 дейности за правата на детето с участието на всички 47 държави-членки.
- ▶ Установени са свързващи и гъвкави методи на работа с държавите-членки чрез мрежата на националните координатори за правата на детето, а през 2014 и 2015 г. и чрез Комитета на експертите на Съвета на Европа по Стратегията за правата на детето.
- ▶ Потърсени и взети предвид бяха мнения на деца при разработването на препоръки към Съвета на министрите относно правата на детето¹¹ и инструменти за комуникация, насочени към децата.
- ▶ Развити са солидни партньорства с други международни и неправителствени организации и е установена ключовата роля на Съвета на Европа за гарантиране правата на детето на европейско и международно ниво.
- ▶ Деца, родители, специалисти и политици са по-добре информирани за правата на детето чрез достъпни средства, атрактивни аудио-визуални материали и иновативни кампании, изготвени от Съвета на Европа, като кампанията „Едно от пет“, насочена към прекратяване на сексуалното насилие срещу деца.¹²
- ▶ Правата на децата са интегрирани във всички области на организацията, в резултат на което 35 сектора и области на политиката на Съвета на Европа допринесоха за изпълнението на Стратегия за правата на детето 2012 – 2015 г.

⁷ Вж. Доклад за изпълнението на Стратегия 2012-2015 (CM(2015)174).

⁸ Европейска конвенция за осиновяването на деца (с изменения) (CETS No. 202; 2008/2011); Конвенция на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие (Конвенцията от Ланзароте) (CETS No. 201; 2007/2010). Списък с всички правно обвързващи и незадължителни стандарти на Съвета на Европа за закрила на деца в риск можете да видите на следния адрес: www.coe.int/children.

⁹ Европейски комитет за социални права (ЕКСП); Комитет на страните по Конвенцията за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие (Комитет Ланзароте); Комитет за предотвратяване на изтезанията (КПИ); Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН); Консултативен комитет по Рамковата конвенция за защита на националните малцинства (ККПК); Група на експертите за борба с трафика на хора (GRETA); Европейска комисия за демокрация чрез право (Венецианска комисия); Комитет на експертите по Европейската харта за регионалните и малцинствените езици (ЕКРМЕ).

¹⁰ От 2006 до средата на 2015 г. правата на децата бяха предмет на 11 съвместни програми с Европейския съюз и 17 проекта за сътрудничество, финансирани с доброволни вноски.

¹¹ Например Насоките за правосъдие, съобразено с интересите на детето, приети от Комитета на министрите през 2010 г., взимат предвид заключенията на около 3800 деца от 25 държави-членки. Възгледите на децата бяха взети под внимание също така при разработването на Насоки за здравеопазването, съобразено с интересите на детето, Препоръката за социални услуги, съобразени с интересите на детето, както и Препоръката за участието на деца и младежи под 18 г.

¹² Например ТВ рекламата и книгата за деца „Нико и ръката“ бяха създадени в рамките на кампанията „Едно от пет“, която е насочена към малки деца и техните родители (www.underwearrule.org).

II. Успяхме ли? Предизвикателства за правата на детето днес и утре

11. Конвенцията за правата на детето на ООН промени коренно начина, по който обществото следва да възприема децата, а именно като носители на права и фактори на промяната. 25 години след влизането в сила на КПД ООН (1990) обаче, тази идея все още се оспорва. Въпреки постигнатия напредък, правата на децата се нарушават всеки ден. Все още има празнини в правната закрила на децата и още повече разминавания между закона и практиката. Необходим е силен политически ангажимент, както и осигуряването на достатъчни ресурси и широка обществена осведоменост за правата на детето, за да се гарантира, че децата се възприемат и третират като равностойни титуляри на права. Като се позовава на личните възгледи на децата, както и на информация, получена от държавите-членки, гражданското общество и омбудсмани за деца, настоящата глава представя най-сериозните предизвикателства при гарантиране правата на децата през следващите години.

1. БЕДНОСТ, НЕРАВЕНСТВО И ИЗКЛЮЧВАНЕ

12. Икономическата криза засегна дълбоко децата. Неотдавнашен доклад на УНИЦЕФ посочва, че в 20 от 32 наблюдавани държави-членки на Съвета на Европа детската бедност се е увеличила и само в 12 е намаляла.¹³ Според Евростат децата са възрастовата група, която е изложена на най-висок риск от бедност и социално изключване. Съгласно наличната информация децата, живеещи в бедност, се чувстват заклеймени и социално изолирани.¹⁴ Те имат по-малки шансове от своите връстници с по-добро материално положение да постигат успехи в училище, да се радват на добро здраве и да реализират пълния си потенциал по-късно в живота.¹⁵ С циклите на бедност, продължаващи през поколенията, Европа е поставена пред риска да създаде едно "изгубено поколение" на разочаровани млади хора, с потенциално сериозни последици за сплотеността на обществата и политическата стабилност.¹⁶ Високите нива на безработица и съкращения на социалните придобивки могат да доведат до повишаване нивата на стрес и безпокойство сред засегнатите семейства, което създава нови рискови фактори за насилие и negliжиране.¹⁷

13. Голям брой деца в Европа се чувстват изключени и определят дискриминацията като основен проблем от гледна точка на правата им, който трябва да бъде разрешен.¹⁸ Да не могат да посещават училище, да играят и споделят свободното си време с околните, да бъдат подложени на тормоз поради техния етнически произход, сексуална ориентация или друг тежен статус са преживявания, които оставят своите следи през целия живот на децата. От гледна точка на правата на човека, качеството на едно общество се измерва от това как то се отнася със своите най-уязвими и пренебрегвани групи. Те включват няколко групи от деца, като например децата с увреждания, лишените от родителски грижи, децата от малцинствата, сред които са децата от ромски произход,¹⁹ децата, засегнати от миграция, лишените от свобода деца, тези от тях, които изкарват прехраната си на улицата и децата с лишени от свобода родители.

¹³ Изследователска служба на УНИЦЕФ (2014), Децата на рецесията: въздействието на икономическата криза върху благосъстоянието на децата в богатите страни, Innocenti Report Card 12.

¹⁴ Съвет на Европа (2015), Предизвикателства пред правата на децата днес: какво мислят децата?, глава 10.

¹⁵ Препоръка на Европейската комисия Инвестиране в децата: прекъсване на порочния кръг на неравнопоставеност, 2013.

¹⁶ Вж. Резолюция на Парламентарната асамблея 1885(2012) Младото поколение като жертва: социални, икономически и политически отражения на финансовата криза.

¹⁷ Международна гореща телефонна линия за деца (2013), Гласове на млада Европа RWD.

¹⁸ Съвет на Европа (2015), Предизвикателства пред правата на детето днес: какво мислят децата, глава 8.

¹⁹ Терминът "роми и пътуващи лица" се използва от Съвета на Европа, като включва широко разнообразие от групи, които са обхванати от работата на Съвета на Европа в тази област: от една страна а) роми, синти/мануш, кале, романиша, бояш, рудари; б) балкански египтяни (египтяни и ашкали); в) източни групи (дом, лом и абдал); и от друга страна групи като пътуващи лица, йениш и общности, известни с административния термин "Gens du voyage", както и лица, които се идентифицират като цигани.

2. НАСИЛИЕ

14. Насилието е едно от основните опасения, изразени от децата.²⁰ Насилието над деца представлява нарушение на правата на детето, компрометиращо развитието на децата и засяга упражняването на другите им права.²¹ Насилието често има опустошителни последици за психическото и физическото здраве на децата в краткосрочен и дългосрочен план, понякога изразяващи се и през поколенията. Изследвания на неправителствени организации показват, че отвъд въздействието си върху отделните жертви, насилието е свързано и със значителни разходи за обществото.²² Следователно прекратяването на всякакви форми на насилие срещу деца е задължение от правен, етичен и икономически характер.

15. Независимо от значителните постижения в борбата срещу насилието над деца, напредъкът все още е твърде бавен и разпокъсан. Рискът от насилие над деца, особено над момичета, присъства навсякъде, включително в цифровата среда и на местата, където децата би трябвало да се чувстват най-добре защитени – училищата, всички форми на полагаема грижа за деца, съдебните институции, по време на развлекателни мероприятия, упражняване на спорт и у дома. Напредъкът е възпрепятстван от недостатъчните инвестиции в превенция на насилието, разпокъсаните и слабо прилагани национални политики, оскъдните данни и проучвания, както и от недостатъчното внимание върху съобразени с децата механизми за консултация, докладване, възстановяване и реинтеграция.

16. Насилието над деца във въоръжени конфликти е една неприемлива реалност в Европа. Дори и след като конфликтът е приключил, децата остават травмирани от това, което е трябвало да преживеят и видят. Изграждането и доизграждането на доверие сред младото поколение е важна задача, с която трябва да се справим.

3. ПРАВОСЪДНА СИСТЕМА, СЪЗДАДЕНА ЗА ВЪЗРАСТНИ

17. Съдебните системи в Европа все още не са достатъчно приспособени към специфичните нужди на децата. Изследванията показват, че правата на децата да бъдат чути, информирани, защитени и да не бъдат дискриминирани, не винаги се изпълняват на практика.²³ Децата, които са в конфликт и в контакт със закона, имат специфични права, на които съдебната система често не може да отговори адекватно. Противно на изискванията на Конвенцията на ООН за правата на детето, ограничаването на свободата на деца не се възприема като крайна мярка, прилагана за възможно най-кратък период от време. Административното задържане на деца мигранти и други деца и условията на лишаване от свобода, представляват сериозни предизвикателства пред упражняването на правата на тези деца.

18. Практиката на Европейския съд по правата на човека и на Европейския комитет по социални права илюстрират множество ситуации, при които правата на детето са изложени на риск. През последните години Съдът е установил редица нарушения на Европейската конвенция за правата на човека по отношение на деца, като например чл. 8 (правото на зачитане на личния и семейния живот), член 9 (свобода на мисълта, съвестта и религията) и член 14 (забрана за дискриминация)²⁴. Европейският комитет по социални права също така е установил, че няколко държави са нарушили Европейската социална харта, включително за това, че не са забранили телесното наказание по достатъчно прецизен и задължителен начин.

4. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД СЕМЕЙСТВАТА И РОДИТЕЛИТЕ

19. Семейството, независимо от неговата форма, е основната клетка на обществото и естествената среда за растежа и благосъстоянието на децата. Децата изключително много ценят своите взаимоотношения с родители, братя и сестри.²⁵ Семействата обаче могат да се сблъскат с редица предизвикателства: икономическата криза изложи много семейства на безработица и несигурност за тяхното бъдеще. Съвместяването на професионалния и семейния живот остава трудна задача за много родители и най-вече за самотните родители, повечето от които са жени. Насилието, на което деца са били подложени или са станали свидетели, може да се случи в семейството. Все по-голям брой семейства биват засегнати от миграцията. Новите информационни и комуникационни технологии добавят съвсем ново измерение на родителството. Множество родители не получават нужната подкрепа при осъществяване на своята роля в отглеждането на децата и гарантирането на техните права.

²⁰ Пак там, глава 4.

²¹ Вж. Общ коментар № 13 от 2011 г. на Комитета за правата на детето на ООН за правото на детето на свобода от всички форми на насилие, съгласно който под „насилие“ се разбират всички форми на физическо или психическо насилие, нараняване или злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация, включително сексуални престъпления.

²² Отвъдморски институт за развитие и Съвет с фокус върху децата (2014), Разходите и икономическия ефект на насилието срещу деца.

²³ Агенция за основните права ЕС (FRA) (2015), Правосъдие, съобразено с интересите на детето – перспективи и опита на специалисти по участието на децата в граждански и наказателни съдебни производства в 10 държави-членки на ЕС.

²⁴ Европейски съд за правата на човека, Преглед на правата на децата, март 2015 г.

²⁵ Съвет на Европа (2015), Предизвикателства пред децата днес: какво мислят децата?, глава 11.

5. РАСИЗЪМ, ЕЗИК НА ОМРАЗА И РАДИКАЛИЗАЦИЯ

20. Неотдавнашната икономическа криза засегна дълбоко социалното сближаване в много държави-членки, което в крайна сметка може да застраши принципите на върховенство на закона и демокрацията.²⁶ Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН) говори за "изкупителна жертва" и отчита увеличаване на езика на омразата срещу уязвими групи и на насилието по расистки подбуди. Радикализацията на деца и младежи е друг тревожен въпрос, който изисква повече инвестиции в обучението в толерантност и межкултурен диалог.²⁷ Има случаи на деца от европейски държави, които са вербовани от екстремистки групи. Трябва да бъдат намерени отговорите, които биха предотвратили това, но също така биха спомогнали за реинтегрирането на непълнолетни, които са били в чужда държава, за да се присъединят към екстремистки групи, но са се завърнали оттам.

6. ДА РАСТЕШ В ДИГИТАЛЕН СВЯТ

21. Чрез компютри, игрови конзоли, таблети или смартфони дигиталният свят предоставя на децата едно богатство от възможности. Достъпът до интернет и дигиталната грамотност постепенно се разглеждат като измерения на правата на детето – на свобода на изразяване, участие и образование. Дигиталната среда също така обаче излага децата на вредно съдържание и последствията от него, на проблеми с неприкосновеността на личния живот и защитата на личните данни и други рискове, включващи сексуално малтретиране онлайн и прекомерно излагане на изображения със сексуален характер. В някои случаи, като например кибертормоза и себеекспозиционирането, поведението на деца в онлайн пространството може да навреди на други и да представлява риск за самите тях.²⁸

7. МИГРАЦИЯ

22. Децата в движение и децата, засегнати по друг начин от миграция, са една от най-уязвимите групи в Европа в наши дни.²⁹ В някои държави те са изправени пред ограничен достъп до правосъдие, образование, социални и здравни услуги. Докато непридружаваните деца са изправени пред една особено опасна ситуация,³⁰ децата мигранти по принцип, дори и когато са придружавани от своите родители, често страдат от продължаващи нарушения на техните права. Принципът на висшия интерес на детето често е пренебрегван в процедурите по предоставяне на убежище и имигрантски статут. Използване на задържане вместо мерки за закрила на детето, неназначаване на ефективно попечителство, разделяне на семейства и използване на унизителни процедури при определяне възрастта на детето са емблематични примери за пропуските в системите за закрила на детето, на които са изложени децата мигранти. Те също така са изложени на голям риск от трафик³¹ и експлоатация. При децата, които са изоставени от родители мигранти, както и при децата без гражданство, рискът от нарушение на правата също е по-голям.

²⁶ Съвет на Европа (2015), Състоянието на демокрацията, правата на човека и върховенството на закона в Европа. Доклад на Генералния секретар на Съвета на Европа.

²⁷ Декларация на Комитета на министрите на Съвета на Европа: "Обединени около принципите си срещу насилствен екстремизъм и радикализация, водеща до тероризъм", Брюксел, 19 май 2015 г.

²⁸ Деца на ЕС онлайн (2014), Деца на ЕС онлайн: констатации, методи, препоръки.

²⁹ Вж. SG/Inf (2015)33, Миграционни предизвикателства пред Европа: нужда от колективни действия.

³⁰ Вж. Върховен комисар на ООН за бежанците (ВКБООН), Здрави и защитени: какво могат да направят държавите, за да осигурят зачитане на висшите интереси на непридружени и разделени деца в Европа.

³¹ Вж. Група на експертите на Съвета на Европа за борба с трафика на хора (2015), 4-ти общ доклад.

III. Приоритетни области

23. В отговор на предизвикателствата, изложени по-горе, бяха определени пет приоритетни области. Настоящата глава описва тези области, като всички те се основават на КПД ООН, Европейската конвенция за правата на човека, Европейската социална харта и други стандарти на Съвета на Европа за закрила правата на детето.

24. Цифрите в края на всяка глава обобщават за всяка приоритетна област очакваното въздействие на ниво бенефициенти (деца), резултата на ниво държави-членки и други заинтересовани страни, както и неизчерпателна селекция от продукти, създадени от Съвета на Европа. Предвид нормативния характер на мандата на Съвета на Европа, неговата дейност ще бъде оценявана главно на ниво резултати и продукти, въпреки че ще се положат усилия да се генерират данни и за ниво на въздействие.³²

25. В рамките на пилотен проект за управление на риска в организацията³³ бяха идентифицирани някои рискови фактори, които могат да засегнат резултатите, както и действия за смекчаването на тяхното отрицателно въздействие. Така описаните рискови фактори не са изчерпателно изброени и ще бъдат по-детайлно разработени по време на началната фаза от изпълнението на Стратегията. Недостатъчни финансови и човешки ресурси, както и липсата на политическа ангажираност са основните рискови фактори за всички приоритетни области.

1. РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ВСИЧКИ ДЕЦА

26. Конвенцията за правата на детето на ООН признава правото на всяко дете на жизнен стандарт в съответствие с неговото физическо, умствено, духовно, морално и социално развитие. Европейската социална харта гарантира правото на децата на подходяща социална, правна и икономическа закрила. В съответствие с КПД ООН и Европейската социална харта семействата следва да получават необходимата им закрила и помощ, за да изпълнят своята изключително важна роля.

1.1. Гарантиране на социалните права на децата

27. Съветът на Европа ще насърчава Европейската социална харта като ключов набор от стандарти за гарантиране правата на семействата и децата, които стандарти важат в особена степен във времена на икономически ограничения.³⁴ Специално внимание ще бъде обърнато на последващи действия въз основа на заключенията и решенията на Европейския комитет за социални права по разпоредби, свързани с правата на детето.³⁵

28. Системи за закрила на детето, които внимателно интегрират превантивни мерки, подкрепа за семейството, ранно детско развитие и грижа³⁶, социални услуги, образователни и жилищни политики, са най-ефективното средство за противодействие на детската бедност и социално изключване. Ето защо държавите-членки ще бъдат насърчавани да следват и прилагат препоръките на Комитета на министрите за социални услуги, съобразени с интересите на детето,³⁷ за здравеопазване, съобразено с интересите на детето,³⁸ за достъпа на младежи от неравностойни общности до социални права,³⁹ както и препоръката на Конгреса на местните и регионални власти за социална реинтеграция на деца, живеещи или работещи на улицата.⁴⁰ Държавите-членки могат също така да вземат предвид препоръката на Европейската комисия „Инвестиране в децата: прекъсване на порочния кръг на неравностопоставеност“⁴¹ и работата й във връзка с интегрирани механизми за закрила на детето.⁴² С оглед гарантиране висшия интерес на детето във всички мерки, които засягат децата,⁴³ държавите-членки ще бъдат подкрепени също така при въвеждането и насърчаването на качество и ефективност на оценките на въздействието върху децата.

³² Вж. Група на ООН за оценка (2013), Наръчник за оценка на нормативната работа в системата на ООН.

³³ Вж. Финансови регламенти и допълнителни разпоредби на Съвета на Европа, приети от Комитета на министрите на 29 юни 2011 г. и изменени на 19-20 ноември 2013 г.

³⁴ Резолюция на Парламентарната асамблея 1995(2014) „Да прекратим детската бедност в Европа“.

³⁵ Вж. по-специално чл.7 (право на деца и младежи на защита), чл. 11 (право на здравеопазване), чл. 16 (право на семейството на социална, правна и икономическа закрила), чл. 17 (право на децата и младежите на социална, правна и икономическа закрила), чл. 30 (право на закрила срещу бедност и социално изключване) и чл. 31 (право на жилище).

³⁶ Вж. CM/Rec(2002)8 за детската дневна грижа.

³⁷ CM/Rec(2011)12.

³⁸ Насоки за здравеопазване, съобразено с интересите на детето, приети от Комитета на министрите на 21 септември 2011 г.

³⁹ CM/Rec(2015)3.

⁴⁰ Препоръка 253 (2008) на Конгреса на местните и регионални власти на Съвета на Европа.

⁴¹ Препоръка на Европейската комисия „Инвестиране в децата: прекъсване на порочния кръг на неравностойност“, 2013 г.

⁴² Вж. Европейска комисия (2015), Девети форум за правата на детето, Дискусионен документ, Координация и сътрудничество в областта на интегрираните системи за закрила на детето.

⁴³ Общ коментар № 14(2013) на Комитета на ООН за правата на детето за правото на детето на първостепенно значение на неговия висш интерес.

1.2. Борба с дискриминацията

29. Правото на недискриминация (вж. глава I) се гарантира от Европейската конвенция за правата на човека и КПД ООН, където също е основен принцип.

30. Съветът на Европа ще продължи да защитава правата на **децата с увреждания**, гарантирани с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ ООН) и препоръките на Съвета на Европа за осигуряване на пълно включване на деца и младежи с увреждания в обществото,⁴⁴ както и за деинституционализация и живот в общността на деца с увреждания.⁴⁵ Ще бъдат проведени изследвания на принципа на участието за специфичните възможности и рискове за деца с увреждания в цифрова среда.

31. В съответствие с препоръката на Комитета на министрите за правата на децата в резидентни институции⁴⁶ и Насоките на ООН за алтернативна грижа за деца, Съветът на Европа ще обърне също така специално внимание върху състоянието на **децата във всички форми на алтернативна грижа** и ще даде насоки на специалистите в тази област при прилагането в тяхната работа на подход, основан на участието и правата на детето. Там, където продължават да действат големи домове за резидентна грижа (институции), Съветът на Европа ще насърчава деинституционализацията на грижата за деца, по-специално за деца под три години.

32. Правата на **децата в движение и децата, засегнати по друг начин от миграцията** ще бъдат защитени и насърчени от различни органи на Съвета на Европа, включително и от Комисаря за правата на човека на Съвета на Европа. Държавите-членки ще бъдат подкрепени да зачитат своите задължения в областта на правата на човека в съответствие с практиката на Европейския съд по правата на човека, заключенията на Европейския комитет за социални права (ЕКСП), на Комитета за предотвратяване на изтезанията (КПИ), Групата експерти за борба с трафика на хора (GRETA), както и на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН). Съветът на Европа ще насочва също така държавите-членки при възприемането на координиран подход, основан на правата на детето, като има предвид също и препоръките относно проектите за житейско развитие в полза на непридружените малолетни и непълнолетни лица мигранти,⁴⁷ за засилване на интеграцията на деца на мигранти и деца с мигрантски произход,⁴⁸ и за националността на децата.⁴⁹ Специално внимание ще бъде обърнато също така на положението на непридружените деца мигранти и на връзката между миграцията и трафика на деца. Парламентарната асамблея на Съвета на Европа ще продължи да подкрепя Кампанията за прекратяване на задържането на деца мигранти.⁵⁰

33. Съветът на Европа ще продължи да защитава и насърчава правата на **деца от малцинствата**, по-специално чрез работата на Консултативния комитет по Рамковата конвенция за защита правата на националните малцинства (ККРК) и Комитета на експерти по Европейската харта за регионалните и малцинствени езици (ЕКРМЕ). Посредством последния Съветът на Европа специално ще защитава и насърчава правата на деца от традиционни етнически или национални малцинства да използват своя език в личния и обществен живот и в училище.

34. Ще се предприемат по-специално действия за оценка на ефективното прилагане на правата на **ромските деца**, във връзка с ранните/детски бракове, засилване на достъпа на ромски деца, и по-специално на момичета и деца с увреждания, до приобщаващо образование, пълноценното използване на обучени ромски медиатори и сътрудници по програма РОМЕД,⁵¹ както и борбата със стереотипите срещу ромски деца чрез разработването на съобразена с интересите на детето версия на кампанията Dosta! (Стига!).⁵²

35. В борбата си срещу дискриминацията, свързана с **пола**, и за насърчаване на равнопоставеността между момичетата и момчетата, Съветът на Европа ще продължи да разглежда стереотипи и практики на сексизъм, особено в медиите⁵³ и образованието,⁵⁴ както и въпроса със свръхсексуализацията.

36. Въз основа на Препоръка CM/Rec(2010)5 за мерки за борба с дискриминацията по признак сексуална ориентация или полова идентичност, Съветът на Европа ще продължи да изследва положението на децата с различна ориентация **ЛГБТ и интерсексуални деца** по отношение реализирането на техните права.

⁴⁴ CM/Rec(2013)2.

⁴⁵ CM/Rec(2010)2.

⁴⁶ CM/Rec(2005)5.

⁴⁷ CM/Rec(2007)9.

⁴⁸ CM/Rec(2008)4.

⁴⁹ CM/Rec(2009)13.

⁵⁰ Вж. <http://website-pace.net/web/apce/children-in-detention>.

⁵¹ РОМЕД е съвместна програма на Съвета на Европа и Европейския съюз за обучение на ромски медиатори в Европа. Вж. www.coe-romed.org.

⁵² Вж. www.dosta.org.

⁵³ CM/Rec(2013)1 за равенство на половете и медиите.

⁵⁴ CM/Rec(2007)13 за интегриране на равенството между половете в образованието.

Приоритетна област 1: Равни възможности за всички деца

2. УЧАСТИЕ НА ВСИЧКИ ДЕЦА

37. Децата имат право да бъдат изслушани и да вземат участие във вземането на решения, които ги засягат както като индивиди, така и като група. Всеки има право на свобода на изразяване, което е гарантирано от чл. 10 от ЕКПЧ. Конвенцията на ООН за правата на детето предоставя на децата правото да изразяват свободно своите възгледи по всички въпроси, които ги засягат и те да бъдат взети под съответното внимание в зависимост от възрастта и зрелостта на децата.⁵⁵

2.1. Насърчаване правото на децата на участие

38. Съветът на Европа ще предостави насоки как да се гарантира участието на деца на практика по един системен начин и във всички области от значение за децата. Въз основа на Препоръката за участие на деца и младежи под 18 г.,⁵⁶ Съветът на Европа ще подкрепи всички държави-членки в използването на Инструмента за оценка на участието на деца, разработен от Съвета на Европа като средство за отчитане на напредъка при реализиране правото на децата да участват във вземането на решения, които ги засягат. Ще се предприемат действия за улесняване обмена на опит за гарантиране участието на деца, въз основа на подход, в основата на който са правата на детето⁵⁷ и в сътрудничество с младежкия сектор на Съвета на Европа, детски и младежки организации, омбудсмани за деца и детски консултативни органи, като се зачитат принципите на независимост, представителство, компетентност, информация и последователност.

2.2. Достигане до децата

39. Съветът на Европа ще продължи да ангажира децата и надлежно да зачита техните възгледи в развитието, прилагането и оценката на своите стандарти, политики и дейности, свързани с децата, като зачита посочените по-горе принципи. В това отношение ще бъде обърнато специално внимание върху участието на деца в уязвимо положение като деца с увреждания, деца, живеещи в бедност или в алтернативна грижа, ромски деца, деца в движение и деца, засегнати по друг начин от миграцията, както и деца от малцинствата. Ще бъдат положени особени усилия да се достигне до децата и до тези, които се грижат за тях и работят с тях посредством интернет страници, приложения, социални медии, игри, публикации и други благоприятни за децата инструменти.

2.3. Засилване участието в и чрез училище

40. Съветът на Европа ще засили възможностите за участие на деца в училищната среда и демократичното управление на училища, като подкрепи развитието на гражданско образование и образование за правата на човека в държавите-членки в рамките на изпълнението на Хартата за образованието за демократично гражданство и образованието по правата на човека.⁵⁸ Ще бъде подпомогнато участието на деца във втория преглед на изпълнението на Хартата. Ще бъде подкрепено peer-to-peer обучение между държавите-членки чрез пилотната проектна схема „Права на човека и демокрация в действие“, финансирана съвместно от Европейския съюз и Съвета на Европа.⁵⁹

⁵⁵ Вж. Общ коментар № 12 (2009) на Комитета за правата на детето на ООН за правото на детето да бъде изслушано.

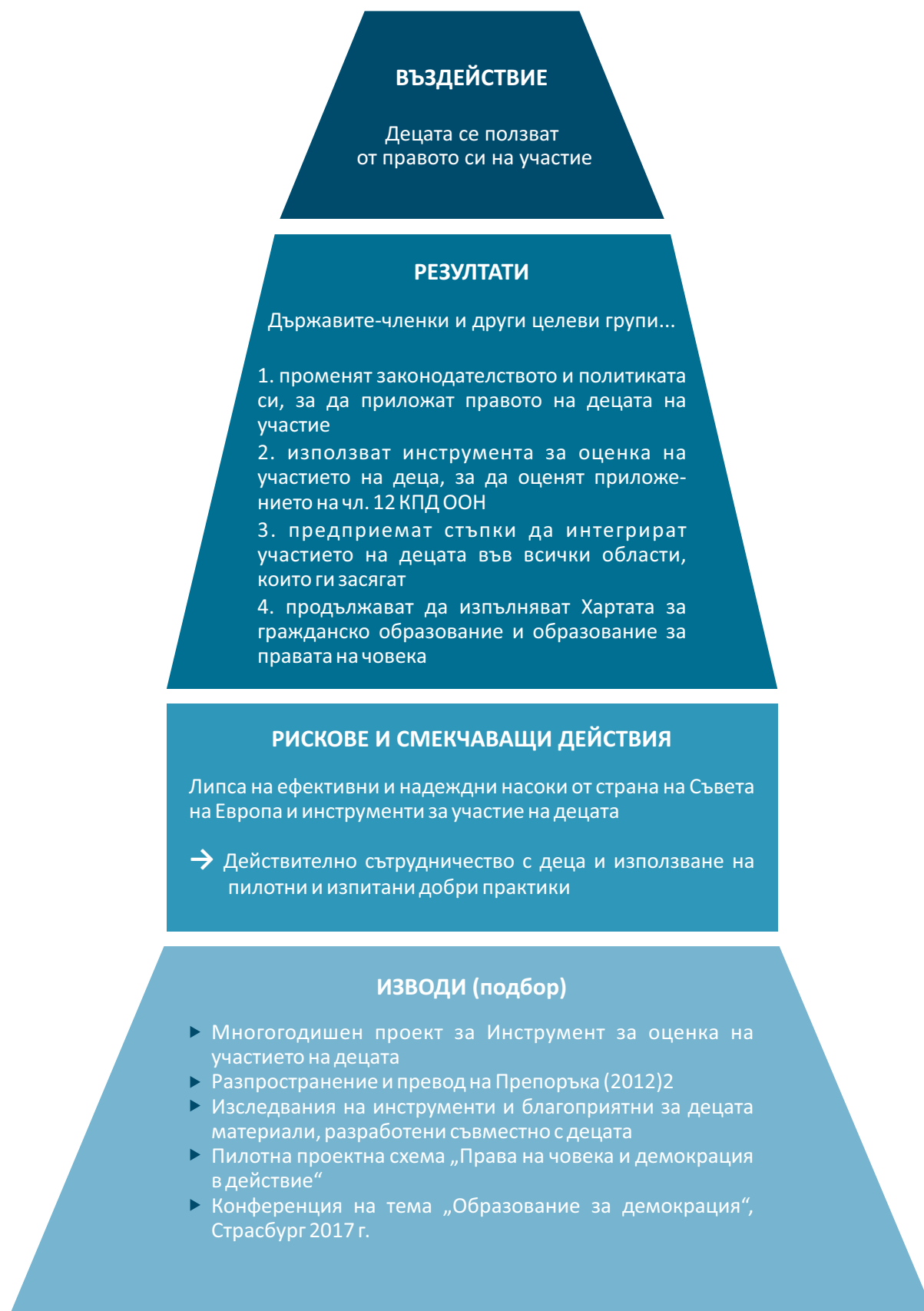
⁵⁶ CM/Rec(2012)2.

⁵⁷ Вж. Европейска комисия (2015), Оценка на законодателството, политиката и практиката относно участието на деца в ЕС.

⁵⁸ CM/Rec(2010)7.

⁵⁹ Съгласно финансовия принос на Европейската комисия.

Приоритетна област 2: Участие на всички деца

3. ЖИВОТ БЕЗ НАСИЛИЕ ЗА ВСИЧКИ ДЕЦА

41. КПД на ООН изисква от държавите да приемат всички подходящи законодателни, административни, социални и образователни мерки за защита на детето от всякакви форми на физическо или умствено насилие, посегателство или злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация, включително сексуални престъпления. Европейската конвенция за защита правата на човека, Европейската социална харта и други договори на Съвета на Европа гарантират правото на детето на защита от увреждане и насилие.

42. В усилията си да реши въпроса за насилието над децата, Съветът на Европа ще продължи да действа като регионален двигател на инициативи, насочени към насърчаване изпълнението на препоръките, съдържащи се в Изследването на насилието над деца на Генералния секретар на ООН, и в подкрепа на мандата на Специалния представител на генералния секретар на ООН по въпросите на насилието над децата.

3.1. Насърчаване на интегрирания подход към закрилата срещу насилие

43. Решаването на въпроса за насилието над децата налага прилагането на интегриран стратегически подход. Съветът на Европа ще работи за премахване на насилието над децата във всичките му форми и по-специално в областта на образованието, медиите, правосъдието, равенството, семейството, миграцията, алтернативните грижи, както и по отношение на децата с увреждания. Съветът на Европа ще подкрепя държавите-членки в изпълнението на Препоръката на Комитета на министрите за интегрирани национални стратегии за защита на детето от насилие.⁶⁰ Препоръката съдържа насоки за създаването на солидна правна, политическа и институционална уредба, за насърчаване на култура на спазване правата на детето, за разработване на подходящи за децата механизми и услуги, и за приемане на национален дневен ред за изследване на превенцията, решаването и противопоставянето на всички форми на насилие към децата. Съветът на Европа ще действа като координатор, осигурявайки достъп до съществуващите национални стратегии в тази област и предлагайки платформа за подкрепа между равноправни субекти с оглед създаването, прилагането и ревизирането на тези стратегии, включително за събиране на данни на национално, регионално и местно ниво.

3.2. Борба срещу сексуалната експлоатация и сексуалното насилие

44. Съветът на Европа ще насърчава, проследява и подкрепя изпълнението на договорите на Съвета на Европа, насочени към предотвратяване на и справяне с различните форми на сексуално насилие над децата. Усилията ще бъдат в частност насочени към приключване на ратификацията на Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие (Конвенция от Ланзароте) от всички държави-членки и към осигуряване на ефективното ѝ прилагане чрез мониторинг от страна на Комитета на Страните по Конвенцията от Ланзароте, както и към превръщането ѝ в платформа за изграждане на капацитет и събиране на добри практики.

45. Европейски ден, посветен на закрилата на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие, ще бъде ежегодно отбелязван на 18 ноември. Денят ще бъде посветен на повишаване информираността на обществеността за този бич, споделяне на добри практики и насърчаване ратификацията и прилагането на Конвенцията от Ланзароте. Като има предвид работата на мрежата си „Да спрем сексуалното насилие над децата“ в рамките на кампанията „Едно от пет“, Парламентарната асамблея ще продължи да насърчава ратификацията и прилагането на Конвенцията от Ланзароте и ще съдейства за успеха на Европейския ден.

46. Съветът на Европа ще подкрепя също така мандата на Специалния докладчик на ООН по въпросите на продажбата на деца, детската проституция и детската порнография.

⁶⁰ CM/Rec(2009)10.

3.3. Премахване на телесните наказания

47. Съветът на Европа ще продължи да насърчава реалното премахване на телесните наказания и други жестоки или унижителни форми на наказание на деца независимо от вида им, включително прилаганите в домашна среда. Той ще идентифицира специфичните трудности по пътя към всеобщата забрана и премахване на телесните наказания, като посочи как могат да бъдат преодолені. Държавите членки ще бъдат подкрепени в правната реформа с оглед постигането на пълна забрана и повишаване на колективната информираност за правото на детето на равнопоставена защита срещу агресия, опасност от жестоко наказание, както и с оглед насърчаването на неналагане със сила на дисциплина и позитивно възпитание в съответствие с препоръките на политиката в подкрепа на позитивното родителство.⁶¹

3.4. Защита на децата от насилие в различните му форми и проявления

48. Съветът на Европа ще продължи да разглежда въпроса за насилието в училищата, по-специално въз основа на Хартата на Съвета на Европа по въпросите на образованието за демократично гражданство и образованието по правата на човека. Като прилага трансверсален подход, Съветът на Европа ще подкрепя укрепването на ролята на образованието и обучението за предотвратяване на специфични форми на насилие, като например жестокото отношение между деца в училище, хомофобската агресия между деца, кибер-жестокостта между деца и насилието плод на радикализация. Съветът на Европа ще подкрепя действия за информиране на обществото и кампании за възпитаване на демократично гражданство и човешки права с помощта на образователни материали като видеоклипа „Да победим агресивната жестокост сред децата“ и публикацията „Човешките права и демокрацията започват с нас: Харта за всички нас“.

49. Съветът на Европа ще насърчи всичките си държави-членки да подпишат, ратифицират и ефективно прилагат Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Истанбулска конвенция), по-специално чрез работата на Експертната група за действие срещу насилието срещу жени и домашното насилие (GREVIO), с цел защита на момичетата от джендър насилие, предотвратяване, преследване и премахване на това насилие, както и да прилагат Конвенцията спрямо всички деца жертва на домашно насилие.

50. Съветът на Европа ще подкрепя държавите-членки в изпълнението на задълженията им по Конвенцията за борба с трафика на хора, по-специално чрез Експертната група за борба с трафика на хора (GRETA).

51. Разширеното частично споразумение за спорт на Съвета на Европа (EPAS) ще продължи да насърчава здравословната и безопасна среда за спортуване на децата, включително чрез проекта „За безопасен спорт“ (PSS)⁶² и обучителен комплект с насоки за физическото, психологическо и социално самочувствие в спорта, предназначен за спортни ръководители и треньори. Той ще проследява и насърчава и прилагането на препоръката за закрила на децата и младите спортисти от свързани с миграцията опасности⁶³.

⁶¹ CM/Rec(2006)19.

⁶² Вж. <http://pjp-eu.coe.int/en/web/pss>.

⁶³ CM/Rec(2012)10.

Приоритетна област 3: Живот без насилие за всички деца

ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Децата се ползват от правото си да не бъдат изложени на насилие

РЕЗУЛТАТИ

Държавите-членки и други целеви групи...

1. променят законодателството си и политиката в изпълнение на Rec(2009)10
2. ратифицират и прилагат конвенциите от Ланзароте и Истанбул
3. предприемат действия за забрана на телесните наказания
4. променят политиките и законодателството си в изпълнение на стандартите на Съвета на Европа относно други форми на насилие

РИСКОВЕ И СМЕКЧАВАЩИ ДЕЙСТВИЯ

Мониторинговите доклади на Комитета от Ланзароте не съответстват напълно на действителността в държавите-членки: → да се инвестира в проверката на предоставяната от държавите информация, включително чрез НПО и съдебна практика

Негативно обществено мнение за действията на Съвета на Европа по отношение на телесните наказания: → да се разяснят последствията от телесното наказание и положителните резултати от позитивните родителски умения

ИЗВОДИ (подбор)

- ▶ Мониторинг на Конвенцията от Ланзароте от страна на Комитета на Страните
- ▶ Европейски ден за закрила на децата срещу сексуалното насилие
- ▶ Онлайн набор от инструменти за добри практики, насочени към насърчаване на позитивните родителски умения
- ▶ Подкрепа на държавите членки за постигане на законова забрана на телесните наказания
- ▶ Мониторингови доклади на GREVIO и GRETA и последващи дейности

4. ДЕТСКО ПРАВОСЪДИЕ ЗА ВСИЧКИ ДЕЦА

52. Съгласно КПД на ООН детето трябва да има възможност да бъде изслушано при съдебни и административни производства, които го засягат, и да има достъп до компетентни, независими и безпристрастни механизми за подаване на жалба, когато правата му са нарушени. Нещо повече, държавите страни по КПД трябва да признават правото на всяко дете в конфликт със закона да бъде третирано по начин, насърчаващ чувството за достойнство у детето и отчитащ възрастта и целта за реинтеграция на детето в обществото. При всички действия, насочени към деца, независимо дали са от страна на публични или частни социални институции, съдилища, административни власти или законодателни органи, основно съображение трябва да бъде висшият интерес на детето.

4.1. Насърчаване на детското правосъдие

53. Съветът на Европа ще насърчава прилагането на Насоките на Съвета на Европа за детско правосъдие⁶⁴, като подкрепя държавите-членки в укрепването на достъпа, провеждането и участието на деца в граждански, административни и наказателни съдебни производства. Това ще включва поредица от действия, реализирани от Европейския комитет за правно сътрудничество (CDCJ), Програмата за обучение по права на човека на професионалистите в областта на правото (HELP) и други имащи отношение към това органи. В тези си действия Съветът ще продължи да работи тясно с Европейската комисия, с европейската Агенция за основните права, както и с УНИЦЕФ за ЦИЕ/ОНД и със Съвета на балтийските морски държави (CBSS). Действия ще бъдат предприети и в подкрепа на държавите-членки за ратифициране и изпълнение на Третия факултативен протокол към КПД за Начините на комуникация.

4.2. Закрила на децата в контекста на лишаване от свобода

54. Съгласно КПД лишаването от свобода трябва да се използва като крайна мярка и за възможно най-кратък период. Съветът на Европа ще подкрепя държавите-членки в избягването на лишаването на деца от свобода и предотвратяването на превръщането им в престъпници чрез мерки като разширяване на изключенията и подготовка за реинтеграция. Материалните условия и режимът на задържане трябва да бъдат подобрени в съответствие със стандартите на Съвета на Европа. Ще бъде оказана подкрепа на държавите-членки в прилагането на Европейските правила за непълнолетни правонарушители обект на санкции или мерки.⁶⁵ Съветът на Европа ще насърчава прилагането на Стандартите на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание (КПИ)⁶⁶, що се отнася до защитата на лишени от свобода деца срещу малтретиране и насилие, ще проследява изпълнението на препоръките на доклада за насилието в институциите за непълнолетни правонарушители⁶⁷, и ще разработва практически насоки за мониторинг на местата за лишаване от свобода на деца. Съветът ще разгледа положението на деца, чиито родители са лишени от свобода. Съветът на Европа е готов да подкрепи по подходящ начин и в рамките на мандата си Глобалното изследване на ООН върху лишението от свобода деца,⁶⁸ по-специално доколкото то засяга европейския регион.

4.3. Правата на децата в семейството

55. Съветът на Европа ще насърчава прилагането на стандартите си в областта на семейното право, включително ревизираната Европейска конвенция за осиновяване на деца и Препоръките на Комитета на министрите за семейната медиация⁶⁹, на политиката в подкрепа на положителните родителски умения⁷⁰ и на предотвратяването и решаването на спорове във връзка с настаняването на детето⁷¹. Съветът на Европа ще предприеме действия във висш интерес на детето в контекста на новите форми на семейства и биоетиката, особено що се отнася до сурогатното майчинство и асистираната репродукция с донор при човека. Особено внимание ще бъде отделено на процеса на оценка на висшият интерес на детето по семейните въпроси. Ще бъде проучено как държавите-членки могат да въведат закони, нормативни уредби и процедури, гарантиращи висшият интерес на детето при вземане на решения за отнемане от родителите, настаняване или събиране.⁷²

⁶⁴ Guidelines on child friendly justice приет от Комитета на министрите на Съвета на Европа на 17 ноември 2010 г. Вж. също Parliamentary Assembly Resolution 2010(2014) "Child-friendly juvenile justice: from rhetoric to reality", както и Orientations on promoting and supporting the implementing of the Guidelines on child-friendly justice by the European Committee on Legal Co-operation (CDCJ(2014)15).

⁶⁵ CM/Rec(2008)11.

⁶⁶ CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2015.

⁶⁷ European Committee on Crime Problems, PCCP (2014), Report on Violence in Institutions for Juvenile Offenders.

⁶⁸ Вж. UN General Assembly Resolution A/C.3/69/L.24/Rev.1, параграф 51.d.

⁶⁹ Rec(98)1.

⁷⁰ CM/Rec(2006)19. Вж. също Rec(98)8 за участието на децата в семейния и обществен живот.

⁷¹ CM/Rec(2015)4.

⁷² Вж. Parliamentary Assembly Resolution 2049 (2015) за социалните услуги в Европа: законодателство и практика на отстраняване на децата от семействата им в държавите-членки на Съвета на Европа.

Приоритетна област 4: Детско правосъдие за всички деца

ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Децата се ползват от правата си в съдебната система

РЕЗУЛТАТИ

Държавите-членки и други целеви групи...

1. променят законодателството си и политиката си с оглед прилагането на Насоките за детско правосъдие
2. предприемат стъпки за намаляване броя на лишените от свобода деца и подобряване на условията за лишаване от свобода
3. усъвършенстват реализацията на правата на детето, включително определянето на най-добрия интерес на детето в контекста на семейните отношения

РИСКОВЕ И СМЕКЧАВАЩИ ДЕЙСТВИЯ

Насоките и инструментите на Съвета на Европа срещат съпротива от страна на националните правосъдни системи и обществено мнение

→ Да се повиши информираността на обществото и да се разяснят положителните последици от подхода, насочен към правата на детето и поставящ детето в центъра; да се разпространяват добрите практики

ИЗВОДИ (подбор)

- ▶ Регионални срещи за обмен на добри практики в областта на детското правосъдие
- ▶ Събиране на данни по избрани аспекти на детското правосъдие
- ▶ Обучение на професионално заетите лица в областта на детското правосъдие, медиацията, наблюдението на местата за лишаване от свобода и др.
- ▶ Наблюдение на местата за задържане на деца от КПИ
- ▶ Парламентарна кампания за слагане край на имиграционното задържане на деца
- ▶ Оценка на потребностите с оглед предизвикателствата в семейното право и биомедицината

5. ПРАВА НА ДЕТЕТО В ЦИФРОВА СРЕДА

56. Новите информационни и комуникационни технологии (ИКТ) засягат значителен брой основни права на детето, гарантирани от Конвенцията на ООН за правата на детето (КПД), Европейската Конвенция за защита правата на човека и Европейската социална харта. Съгласно препоръките на Комитета на ООН за правата на детето всички деца трябва да имат безопасен достъп до ИКТ и цифрови медии, както и възможност пълноценно да участват, да изразяват себе си, да търсят информация и да се ползват от всички права, залегнали в КПД и нейните факултативни протоколи, без каквато и да е дискриминация.⁷³

57. Дигиталният свят предлага на децата безкрайни възможности за учене и свързаност, както и сериозни предизвикателства, които следва да бъдат решени от държавите-членки по интегриран начин и в съответствие със Стратегията на Съвета на Европа за управление на интернет 2016-2021.⁷⁴ Съветът на Европа ще предостави насоки и подкрепа на държавите-членки с оглед гарантирането на участието, защитата и осигуряването на права на децата в цифрова среда.

5.1. Участие на децата в цифрова среда

58. Съветът на Европа ще насърчава и защитава правото на детето на недискриминация, достъп до информация, свобода на изразяване и участие в цифрова среда в сътрудничество с други участници, които действат в тази област.⁷⁵ Трябва да бъдат създадени и разпространени приложения за смартфони и таблети, както и други устройства за комуникация, които да позволят на децата, родителите и възпитателите да се ползват пълноценно и безопасно от потенциала на ИКТ и цифровите медии. Особено внимание ще бъде отделено на създаването на възможности за деца в уязвимо положение, като например децата с увреждания. Черпейки от препоръката за политиката в подкрепа на положителните родителски умения и други релевантни стандарти, Съветът ще разработи насоки за основаните на права родителски умения в дигиталната епоха. Ще бъдат разработени насоки за държавите-членки за интегриран подход по отношение на правата на детето в цифрова среда.

5.2. Закрила на децата в цифрова среда

59. Конвенциите на Съвета на Европа предоставят солидна основа за защита на децата от потенциални рискове за тяхната безопасност, сигурност и лична сфера в цифрова среда. Съветът на Европа ще насърчава, проследява и подкрепя прилагането на Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие, на Конвенцията за киберпрестъпленията и допълнителните протоколи към нея и на Конвенцията за защита на лицата при автоматизираната обработка на лични данни, Конвенцията за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие, Конвенцията за борба с трафика на хора, както и релевантните Препоръки на Комитета на министрите.⁷⁶

5.3. Стандарти за деца в цифрова среда

60. ИКТ и цифровите медии добавиха ново измерение към правото на детето на образование. За да насърчи творческо, критично и безопасно ползване на интернет, Съветът на Европа ще лансира паневропейски проект за образование по цифрово гражданство, надстроявайки достиженията на програмата за образование за демократично гражданство и образование по права на човека и резултатите от проекта за компетентности за демократична култура. На базата на допитване до множество имащи отношение към въпроса лица и обмяна на добри практики, ще бъдат разработени насоки и серия от показатели за компетентността на цифрово гражданство и ще бъдат предоставени на държавите членки за използване в училищна среда.

61. Интернет и социалните медии се използват широко за насаждане на език на омраза, радикализация и тероризъм сред младежите. В отговор на това Съветът на Европа ще продължи кампанията си „Не на езика на омразата“ и ще инвестира в поредица от мерки в образователната област и в интернет, както е заложено в Плана за действие „Борба срещу насилническият екстремизъм и радикализацията, водещи до тероризъм“, приет от Комитета на министрите на 19 май 2015.⁷⁷

⁷³ Комитет на ООН по права на детето, Доклад от Деня за обща дискусия 2014 "Digital media and children's rights", май 2015 г.

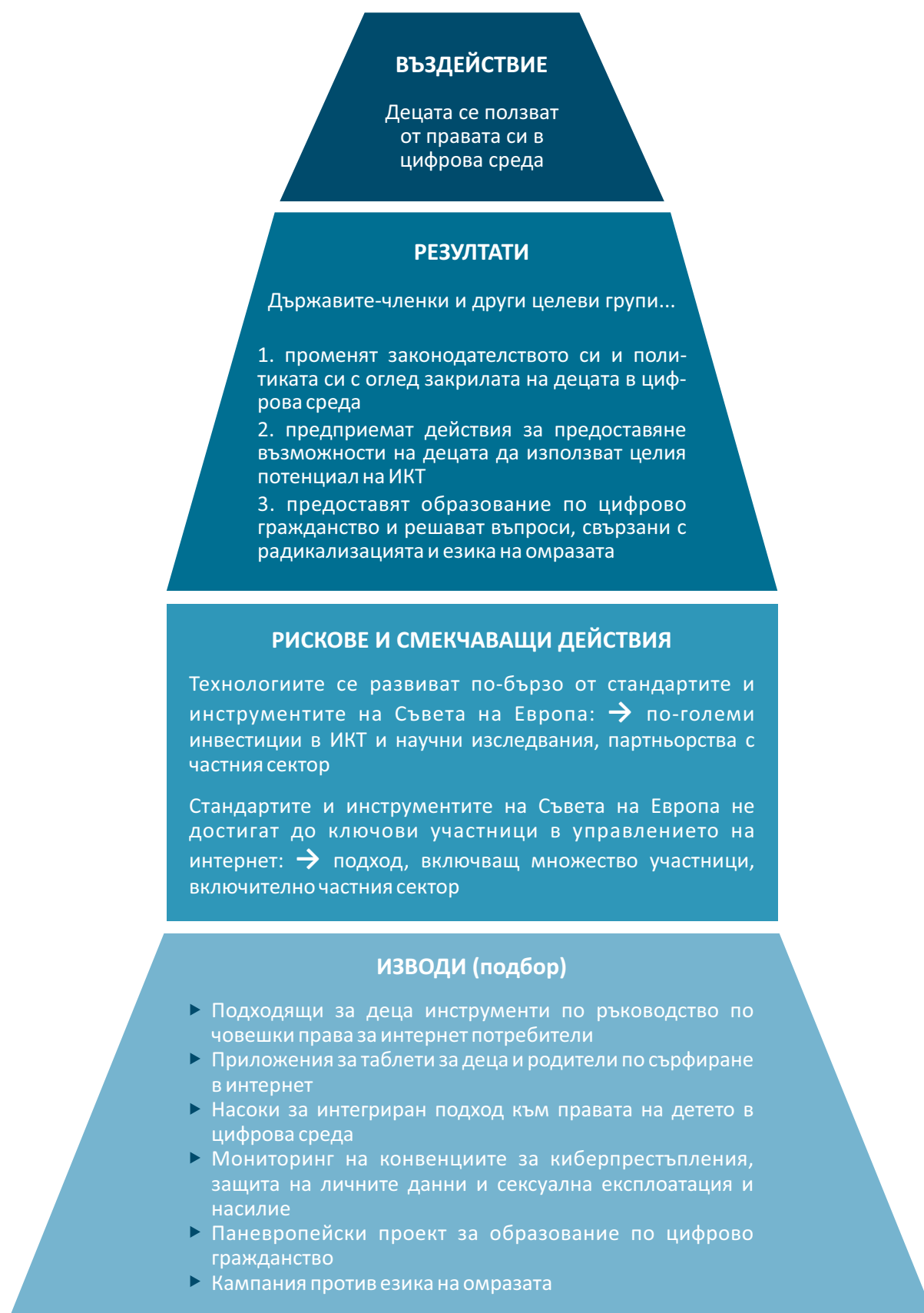
⁷⁴ В момента се разглежда от Комитета на министрите.

⁷⁵ Вж. CM/Rec(2014)6 on a Насоки по права на човека за интернет потребители.

⁷⁶ Вж. например CM/Rec(2009)5 за мерките за защита на децата от вредни съдържания и поведения и насърчаване на активното им участие в новата информационна и комуникационна среда.

⁷⁷ CM(2015)74 final.

Приоритетна област 5: Права на детето в цифрова среда

IV. Разпространение на стратегията

62. Съветът на Европа възнамерява да разпространи тази Стратегия чрез непрекъснат фокус върху прилагането на съществуващите стандарти, партньорства, комуникация и оценка.

1. РАБОТЕЩИ СТАНДАРТИ ЗА ДЕЦА

63. За да се превърнат в реалност за децата целите, които си поставя настоящата Стратегия, Съветът на Европа ще насочи ресурсите си към прилагане на съществуващите стандарти. По-големи усилия ще бъдат вложени в дейности по сътрудничеството в зависимост от изразените нужди от държавите-членки, като ресурси ще бъдат предоставяни например по линия на доброволния принос на държавите-членки или съвместни програми. Въпросите, свързани с правата на детето, ще бъдат заложили в релевантни проекти за сътрудничество и дейности от други сектори на Съвета на Европа.

64. На базата на постигнатите постижения по предходната Стратегия, правата на детето ще продължат да бъдат разглеждани от Съвета на Европа в рамките на тематичния и национален мониторинг на прилагането на конвенциите. Фокусът ще бъде насочен към видимостта и подкрепата за държавите-членки в развитието на получените резултати от мониторинговите механизми в областта на правата на детето. Това ще бъде направено, наред с друго, чрез по-системно сътрудничество с Комитета на ООН по правата на детето.

65. Като се има предвид наличието на широк спектър от актуализирани юридически стандарти на Съвета на Европа по правата на детето, разработването на нови стандарти ще бъде обвързано с щателна преценка на потребностите и осъществимостта. Правата на детето ще продължат да бъдат включвани в разработвани от Съвета на Европа конвенции и препоръки.

2. ВКЛЮЧВАНЕ НА ВСИЧКИ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

66. Прилагането на настоящата стратегия зависи от много участници: държави-членки, международни организации, гражданско общество, детски омбудсмани, академични мрежи, частния сектор и самите деца.

67. Прилагането на Стратегията ще бъде ръководено и оценявано от временен комитет по правата на детето, който ще се отчита пред Комитета на министрите на Съвета на Европа. Комитетът ще включва представители на всички 47 държави членки на Съвета на Европа и други заинтересовани участници.⁷⁸

68. Въз основа на Съвместната декларация на Генералния секретар на Съвета на Европа и Изпълнителния директор на УНИЦЕФ от 2007 година двете организации ще търсят да укрепят сътрудничеството помежду си и да максимализират синергиите между техните програми, включително чрез подобряване на координацията и изследването на възможното регионално сътрудничество в ключови приоритетни области и на сътрудничество на национално ниво, съобразно обстоятелствата. Специалният представител на Генералния секретар на ООН по въпросите на насилието над деца, Специалният докладчик на ООН по въпросите на продажбата на деца, детската проституция и детската порнография, Бюрото на Върховния комисар на ООН по правата на човека и Бюрото на Върховния комисар на ООН за бежанците (UNHCR) са други ценни партньори в това отношение.

69. Чрез заложените в Стратегията приоритети Съветът на Европа си поставя за цел да допринесе за ратификацията и прилагането на Факултативните протоколи към Конвенцията по правата на детето относно продажбата на деца, детската проституция и детската порнография и начините на комуникация, както и за прилагането на Програмата на ООН за устойчиво развитие 2030⁷⁹ благодарение на специфичния си опит и капацитет.

70. Нещо повече, Съветът на Европа ще продължи тясното си сътрудничество с Европейския съюз, по-специално Европейската комисия и Агенцията по основните права, които са ключови партньори в насърчаването и прилагането на стандартите на Съвета на Европа. Ще бъдат проучени и възможности за по-нататъшното укрепване на това сътрудничество. Съветът на Европа ще продължи и тясното си сътрудничество със Съвета на балтийските морски държави (CBSS) и с Международната организация на франкофонията (OIF).

⁷⁸ Работното задание на комитета ще бъде представено заедно с настоящата Стратегия на Комитета на министрите и подлежи на одобрение от негова страна.

⁷⁹ UNGA A/Res/70/1 of 25 септември 2015, Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.

71. Детските омбудсмани и тяхната европейска мрежа (ЕНОС), както и международните и национални неправителствени организации са важни партньори в осъществяването на целите на Съвета на Европа. Ще бъдат допълнително проучени възможностите за повишаване на прозрачността и ефективността в сътрудничеството с гражданското общество.

72. Парламентарната асамблея на Съвета на Европа, Конгресът на местните и регионални власти, Конференцията на НПО на Съвета на Европа и Комисарят по правата на човека на Съвета на Европа са партньори от ключово значение за постигане целите на Стратегията в рамките на своите мандати и приоритети. Нещо повече, всички имащи отношение към въпроса организационни и експертни комитети и мониторингови органи ще играят важна роля за осъществяването на Стратегията. Банката за развитие на Съвета на Европа може да отпусне заеми на държавите-членки за съфинансиране на инфраструктурни проекти в полза на децата.

73. Работата на Съвета на Европа по правата на детето ще продължи да се координира от Направление „Права на детето“ към Генерална дирекция „Демокрация“. Оперативната работна група между секретариатите „Права на детето“ ще подпомогне изпълнението на задачата.

3. ИНФОРМИРАНЕ ЗА ПРАВАТА НА ДЕТЕТО

74. Подобряване на информираността на децата, родителите, доставчиците на услуги, професионално ангажираните лица и политиците по въпроси от областта на правата на детето е огромна задача, която Съветът на Европа е решен да изпълни съвместно с държавите-членки. Повече усилия ще бъдат вложени в създаването на онлайн и аудиовизуални средства за комуникация, както и по-нататъшното развитие на уебсайт www.coe.int/children в европейски хъб, предлагащ пълна, достъпна и актуална информация в областта на правата на детето.

4. ОЦЕНКА НА СТРАТЕГИЯТА

75. Напредъкът в изпълнението на шестгодишната Стратегия ще се оценява по цели, като се отчетат очакваните въздействия, резултати и равносметки за всяка приоритетна област на базата на серия индикатори. В средата на периода, т.е. на третата година, ще бъде направена оценка с възможност за корекции под ръководството на държавите-членки и други имащи отношение към въпроса участници. Ще бъдат положени усилия надлежно да бъдат отчетени вижданията на самите деца в оценката и корекциите на Стратегията. Нещо повече, Секретариатът ще отчита на всеки две години пред Комитета на министрите прилагането на настоящата Стратегия.

